

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

§. 2. Voces non sunt obiectum Logicæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

sciendi formalis, an obiectivus, an etiam se extendat ad modum sciendi vocalem?

3 Oportet etiam advertere quaestionem non esse an Logica agat de conceptibus formalibus, in quibus consistunt sciendi instrumenta, secundum rationem communem cognitionis, seu actionis vitalis, & spiritualis; sub his enim formalitatibus ad libros de anima spectant, sed tota difficultas est an Logica agat de conceptibus formalibus secundum specialem rationem instrumentorum sciendi, videlicet quatenus sunt formalis definitio, divisio, & argumentatio, &c.

4 Statuendum est etiam non ita posse agi de conceptibus formalibus, quin aliquo modo agatur de obiectivis, quia cum ad hos illi referantur, non possunt cognosci, quin indirecte & in obliquo illorum obiecta cognoscantur, quae conceptus obiectivi dicuntur. Ex his fit auctores asserentes Logicam tantum agere de conceptibus formalibus, negare non posse aliquo modo obiectivos attingere, quia tantum potest esse quaestio an conceptus obiectivi primò, & per se attingantur, ita ut sint obiectum Logicae primarium, an tantum secundariò, & in obliquo ratione formalium, quod tantum possunt affirmare, qui asserunt Logicam tantum agere de conceptibus formalibus.

5 Eadem imò potiori ratione dicendum est illos, qui asserunt Logicam tantum agere primariò de conceptibus obiectivis, negare non posse agere de conceptibus formalibus, per quos entia illa, quae per formales cognoscuntur dicuntur obiecta. Ratio est perspicua, quia Logica non agit de obiectis cognitis praecise secundum suam entitatem, cum enim agit de natura generica, & specifica, non agit de natura animalis, & hominis quae genus & species denominantur, sed de illis quatenus subiiciuntur his denominationibus, neque de obiecto definito, aut demonstrato secundum se, sed quatenus subest definitioni, aut demonstrationi, aliàs Logica ageret de omni ente secundum se sumpto, cum nullum sit ens, quod non sit obiectum modi sciendi formalis. Addit bene Ariaga disp. 2. sect. 2. subsect. 2. non posse agi de rebus obiectis, ut sub sunt conceptibus formalibus, seu de obiectis ut formaliter sunt obiecta, quin agatur de ipsis conceptibus formalibus, per quos illa, quae cognoscuntur, constituuntur formaliter obiecta, & per quos formaliter dicuntur conceptus obiectivi subesse formalibus, sicuti non potest agi de obiecto ut albo, quin agatur de albedine, per quam constituitur formaliter album, quia ratione postea probabo conceptus formales, seu modum sciendi formalem necessariò pertinere ad obiectum formale Logicae.

S. II.

Voces non sunt obiectum Logicae.

6 Non potest in quaestionem vocari an voces secundum se cadant sub Logicae obiectum, sed tantum tractanda est difficultas de vocibus, quatenus in syllogismo, & in aliis sciendi instrumentis, constituuntur, & ordinantur.

7 Multi referunt pro scientia affirmatiua Nominales asserentes Logicam tantum agere de vocibus, ac proinde has esse obiectum adequatum Logicae; illos tamen ab hac impostura defendit Hurradius disp. 1. sect. 3. subsect. 1. qui hac voce *nomen* utebantur ad significandum conceptum illi respondentem, sicuti enim nomina loco conceptuum substituuntur, sic nominibus utebantur loco conceptuum, & illa quae de conceptibus significare volebant, de nominibus praedicabant, quod in causa fuit ut vulgò *Nominales* appellarentur, in cuius nominis ignominiam illorum gloria praevaleuit, quae ex doctissimis viris in nomen ipsum aliàs non decorum, iam ad illos contractum redundavit, & magno scholae plausu *Nominalium* hodie nomen recipitur.

8 Alij sunt, qui vulgi errore suffulti pro se referunt Nominales, asserunt voces esse obiectum inadequatum Logicae.

9 Alij acuti recentes tenent voces esse obiectum materiale Logicae, quia participant artificium modi sciendi derivatum ex conceptibus formalibus; sicut actus externus prudentiae participat ratione virtutis derivatum ab actu interno.

10 Dicendum est cum communi Doctum sententia, quos refert, & sequitur P. Suarez disp. 1. Metaphys. sect. 4. n. 27. voces nullatenus ad Logicum spectare, neque aliquam rationem obiecti Logicae habere, quod sic probò. Significatio & congruentia vocum non spectant ad Logicum, sed ad Grammaticum, cuius est nominibus uti significantibus id quod intendimus, & congruenter nomina seu voces componere, quibus utitur. Ornatus earundem vocum non pertinet ad Logicum sed ad Rhethorem. Sed in nominibus seu vocibus praeter significationem, congruentiam, & ornatum nihil reperitur: ergo nihil est in vocibus, de quo agat Logicus.

11 Dices in syllogismo vocali reperiri ordinem, quo prius ponitur maior, deinde minor, & posterius consequentia; & in propositione inveniri signum, ita collocatum ut afficiat hunc terminum & non illum, quae omnia ad Logicum spectant. Respondeo, huiusmodi collocationem non spectare ad Logicum, sed ad Grammaticum; quod probò, & non solum dissolvo argumentum, sed meam conclusionem confirmo. Ad Grammaticum spectat uti vocibus significantibus res eo modo, quo à nobis concipiuntur, & illas adducere, ita ut supposita liberè hominum impositione substitui dicantur loco conceptuum, quos exprimere intendimus: ergo ad Grammaticum spectat tali modo ordinare voces ut propositio constitatur affirmatiua, & ut signum hunc terminum afficiat, & ut haec propositio vocalis substituat loco huius mentalis, quae dicitur maior; & illa vocalis propositio loco illius, quae dicitur minor; & alia vocalis propositio loco mentalis, quae consequentia dicitur, alioquin res non significarentur vocibus eo modo, quo concipiuntur, neque voces substituerentur loco conceptuum: ergo ad Grammaticum spectat totum artificium syllogisticum, quod potest reperiri in vocibus, si in his aliquid reperitur. Probo antecedens: voces inuenta sunt ad significandos nostros conceptus, & cum quis lingua Latina instituitur, id intenditur, ut ille vocibus Latinis uti sciat, ita ut illis suos exprimat conceptus, & similibus vocibus ab aliis explicatos percipiat: ergo ad artem cuiuscumque linguae, seu ad Grammaticam illius pertinet uti vocibus eo modo, quo res exprimuntur, ea ratione, quae concipiuntur, & quo nostri interni conceptus panduntur. Consequentiam prioris enthymematis probò. In syllogismo vocali tantum requiritur ille verborum ordo, ex vi cuius sufficienter exprimitur mentalis syllogismus, seu explicantur conceptus formales in quibus consistit syllogismus mentalis: ergo si ordo requisitus ad hanc expressionem mentalis syllogismi pertinet ad Grammaticum, ut iam probavi, nullus est ordo in syllogismo vocali, qui ad Logicum pertineat.

12 Obiicies primò: Logica est ignoti manifestatiua. Sed voces manifestant ea, quae sunt ignota: ergo voces pertinent ad Logicam. Respondeo voces manifestare Grammaticaliter non Logicè, Logica enim per expressiores conceptus manifestat nobis obiecta illa, quae confusè cognoscebamus; voces verò non ipsi proferenti aliquid manifestant, sed tantum audienti ea, quae per Logicam vel aliunde proferens didicit. Sic de vocali definitione dicendum est explicare rei naturam Grammaticaliter, & in ordine ad audientem, qui illi exterius manifestat conceptus proferentis, per quos natura definiti Logicè explicatur, & haec explicatio, seu definitio interna ad Logicam spectat, & non illa externa vocalis.

13 Obiicies secundo: Ad Logicum spectat contemplari syllogismum vocalem: ergo voces pertinent ad Logicam. Probo antecedens: Grammaticus non potest cognoscere an syllogismus vocalis rectè, vel malè sit constructus: ergo haec contemplatio ad Logicum pertinet. Respondeo omnia, quae pertinent ad voces rectè geri, si respondeant conceptibus, cuius sunt signa, quod ad Grammaticum pertinet, neque de illis aliquid aliud contemplandum est. In vocibus enim non spectanda est forma syllogistica, sed significatio conceptuum, quod si hi formam syllogisticam habeant, hanc voces representant, & homo instructus simul Logicè & Grammaticè, per Logicam speculabitur conceptus internos, quos postquam noverit, per Grammaticam tantum cognoscet, an voces formae syllogisticae respondeant, quod est habere totam figuram syllogisticam, quae in illis potest reperiri. Quod si purus Grammaticus id praestare nequit, ideo est quia non cognoscit an conceptus illi, quibus voces respondeant, habeant in se figuram syllogisticam.

sylogisticam, & ita postquam nouit voces conceptibus his respondere, dubius manet, an respondeant conceptibus habentibus formam syllogisticam, & an habeant formam syllogisticam, quæ in ipsis potest exposci, quod est idem; sicuti pictor postquam nouit imaginem, referre hanc figuram, ignarus erit, an referat figuram leonis vel ursi, si aliunde non nouit, an hæc figura sit leonina vel ursina, quod arte pictoria comparare non poterit.

14 Obiectis tertio: Terminus distinguitur in terminum mentalem, & vocalem; ergo Logica agit de termino vocali: ergo de vocibus: ergo voces sunt obiectum Logicae. Respondeo eodem modo posse probari scripturam esse obiectum Logicae, quia similiter diuidimus terminum in mentalem, vocalem, & scriptum, quapropter assero diuisionem illam esse nimis impropriam, & analogam; sicuti diuisio quæ solemem hominem diuidere in hominem uiuum, & hominem pictum.

15 Ad exemplum recentiorum quod adduximus de actu externo prudentiæ, qui simul cum interno ad virtutem prudentiæ pertinet. Respondeo talem actum externum pertinere ad virtutem prudentiæ, quia est effectus actus interni prudentiæ, à quo imperatus procedit, syllogismus uero vocalis non est effectus syllogismi interni mentalis, neque ab hoc imperatur seu dirigitur, sed tantum procedit directus regulis Grammaticæ, quarum directione ita disponuntur voces, ut respondeant conceptibus, in quibus interius syllogismus consistit, quem voces respiciunt non tanquam principium dirigens, aut imperans, sed tanquam obiectum, quod significat, seu loco cuius subiacentur.

16 Adduci etiam solet S. Thomas opuscul. 9. quæst. 1. & initio libri Periherm. pro sententia asserente voces esse obiectum Logicae, intelligendus uero est Angelicus Doctor de vocibus pro conceptibus subrogatis, sicut Aristoteles saepe loquitur, & Porphyrius, qui librum prædicabilem, librum quinque uocum appellat.

§. III.

Assignatur obiectum materiale Logicae.

17 Dicendum est cum Patre Suario 1. Metaphys. dist. 1. sect. 4. & tract. 2. disp. 36. in initio, Patre Foul. tract. 2. Metaphys. cap. 3. quæst. 1. sect. 5. Hurt. disp. 1. sect. 5. subsect. 2. Arriag. disp. 2. sect. 1. subsect. 2. conceptus formales esse obiectum materiale Logicae, quod sic probatur. Dialectica seu Logica est ars præscribens regulas disputandi ut omnes fateantur, & docuit Aristoteles 1. Rhetor. ad Theodectem cap. 1. & 2. ubi docet munus Dialecticæ esse disputare, & 1. Periherm. cap. 1. ubi docet sciri oportere à Dialectico, quid sit affirmatio, & negatio, & S. August. 17. contra Cresconium cap. 18. dicit quid aliud est Dialectica, quam perita disputandi, & docuit Arist. & cap. 14. A disputatione Dialectica nomen accipit, ita Græcè Dialecticus multo uisitatior, & tolerabilior ratione dicitur disputator, quod si uisus admitteret Latine Dialectica, disputatoria diceretur: ergo ex mente Aristotelis, & Augustini Dialectica agit de affirmatione, negatione, & disputatione, sed affirmatio, negatio & disputatio sunt conceptus formales mentis: ergo agit de conceptibus formalibus. Confirmatur & declaratur eadem ratio: Logica agit de definitione, propositione, & argumentatione: sed definitio, propositio, & argumentatio important conceptus formales: ergo agit de conceptibus formalibus. Probo minorem: Conceptus, quem ego formo respondentem his uocibus animal rationale, recte explicat naturam hominis: ergo est definitio hominis: ergo definitio importat conceptum formalem, & sic de propositione & syllogismo, & reliquis sciendi instrumentis philosophandum: conceptus formales sunt sciendi instrumenta: ergo Logica, quæ agit de sciendi instrumentis, agit de conceptibus formalibus.

18 Vidi recentiores asserentes Logicam versari circa intellectus operationes tanquam circa finem, non tanquam circa obiectum immediatum, sicut ars frænefactoria habet pro fine equestrum, & pro obiecto fræni constructionem; sic Logicam habere dicunt pro fine conceptus formales dirigendos, & pro obiecto conceptus obiectiuos. Contra: Logica immediatius agit circa conceptus formales, quam circa obiectiuos: ergo non possunt conceptus obiectiuos habere rationem obiecti, & formales rationem finis. Antecedens probatur: Conceptus obiectiuus resultant ex forma-

libus, & eatenus potest illis aliqua regula præscribi, quatenus formalibus præscribitur, cum enim in se ipsis non fiant, sed tantum in formalibus, ex quibus resultant; sic in se ipsis dirigi non possunt, sed tantum in formalibus: ergo immediatius agit Logica de conceptibus formalibus quam de obiectiuis: ergo non versatur Logica circa conceptus formales tanquam circa finem immediatum mediis conceptibus obiectiuis, circa quos ut obiectum immediatum versetur. Corroborabitur præcedens conclusio rationibus, quibus iam probabo conceptus obiectiuos non pertinere ad primum Logicae obiectum.

Dicendum est secundò, Logicam primariò & per se non agere de conceptibus obiectiuis, sed tantum secundariò quatenus hi sunt obiectum formalium; sicuti pictor, qui agit de Cæsaris imagine tantum de Cæsare agit quatenus est obiectum imaginis, quæ est proprium & immediatum obiectum suæ artis. Logicam non agere de conceptibus præcisè secundum se sumptis, sed tantum quatenus formalibus subsunt extra omnem controuersiam est, de illis ergo tantum poterit agere quatenus formalibus subsunt. Sed hac ratione non posse de illis agere, nisi quatenus agit immediatè de formalibus, sic probatur. Eatenus potest agere de conceptibus obiectiuis ut subsunt formalibus, & de illis præcepta tradere quatenus ab ipsa fiunt: sed conceptus obiectiuus ut directi tantum fiunt à Logica, quatenus ab ipsa fiunt formales: ergo tantum potest agere de conceptibus obiectiuis, ut subsunt formalibus, quatenus agit de formalibus. Maior per se patet, frustra enim præcepta traderentur de illo, quod fieri nequit, præcepta enim ordinantur ad praxim, & ad illud per se tantum possunt ordinari præcepta, quod est praxis, seu operatio exercita præceptorum directione. Minorem probatur: in conceptibus obiectiuis ut directis, seu ut subsunt formalibus duo reperiuntur: entitates ipsæ, quæ cognitiones seu formales conceptus terminant. Sed Logica non facit entitates ipsas secundum se: ergo tantum afficit formales conceptus. Confirmatur & declaratur eadem ratio: conceptus obiectiuus ut directi, seu ut formalibus subsunt per se non fiunt, sed tantum resultant ex formalibus, sicuti denominatio uisi resultat ex uisione, & eatenus tantum possunt bene malè fieri, quatenus bene vel malè fiunt formales: ergo tota directio eò debet tendere, ut rectè fiant formales, quibus rectè factis obiectiuos rectè esse directos necesse est: obiectiuus enim ut directi, tantum fiunt in directione ipsa, sicuti paries formaliter ut uisus tantum fit in ipsa uisione. Rem unico cape verbo. Id doceor Logica, quod facio: Sed ego tantum facio conceptus formales: ergo tantum Logica doceor circa conceptus formales. Rursus, Logica tantum docemur definire, diuidere, enunciare, & arguere, sed hæc omnia tantum consistunt in nostris intellectus operationibus: ergo Logica tantum agit de nostris intellectus operationibus.

Dices his probari actus practicos Logicae tantum tendere circa conceptus formales, dari tamen in eadem Logica alios actus speculatiuos, qui versantur immediatè non solum circa conceptus formales, sed etiam circa obiectiuos. Poteram solutionem reicere ex dicendis Punct. 5. ubi probabo nullum actum speculatiuum reperi in Logica; sed esto, actus speculatiuos contineat Logica, adhuc hi tantum immediatè formales conceptus intuebuntur, quod sic probatur. Logica non speculatur res secundum se sumptas, sed formaliter quatenus directas: ergo id, quod formaliter speculatur, est earum directio. Sed directio ipsarum nihil aliud est, quam formales conceptus, à quibus obiecta extrinsecè directæ dicuntur: ergo id, quod formaliter Logica immediatè contempletur, tantum est directio conceptuum obiectiuorum, quæ non distinguitur à conceptibus formalibus.

Dices, conceptus ut directos duo dicere, formalem directionem, & obiecta, quæ ab hac extrinsecè directæ dicuntur, & utrumque Logicam speculari. Contra: Logica non agit de obiectis, quæ conceptibus formalibus directæ dicuntur, secundum se sumptis, ut distinctis à formalibus, sed illa formalitate, sub qua subeunt denominationem directorum: ergo tantum agit de forma illa à qua procedit talis denominatio; sicuti pictor, qui agit de tabula ut picta tantum agit primariò, & per se de pictura, & de tabula tantum secundariò. Confirmatur: conceptus obiectiuus ut directi tantum dicunt primariò, & per se illud supra quod cadit reduplicatio uisæ hæc tantum cadit supra rationem

E 4 formalem